

İMÂRETLER

Y. Mim. Dr. İ. Aydın YÜKSEL

Bir milleti hayra ve iyiliğe sevkeden bazı kaynakların olduğu muhakkaktır. Kur'an-ı Kerim'in ve hadislerin verdiği prensiplerle terbiye edilen bir cemiyette teşekkül edip malyalanan iyilik duygusu, bir çok şekilde tezâhür etmiştir. "Veren el, alan elden hayırlıdır", sözüne paralel olarak 1557 tarihli Süleymaniye vakfiesinden aldığımız şu ibâre çok mânidârdır.(1)

"Malından senin olanı ancak yiyip tükettiğin, giyip eskittiğinden; eğer tasadduk ettinse kendine bıraktığın odur."

Türk-İslâm ananesinde "sadaka-i câriye" denilen ve müminin öldükten sonra da sevap hânesini devam ettiren hayır eserlerine çok önem verildiğini biliyoruz. Bu inançla her varlık sâhibi iyi bir ad bırakmak ve arkasından hayır defterinin kapanmaması için, kudreti yettiğince HAK'tan aldığını HALK'a vermek şîârını düstur edinmiştir. Böylece bu hususî bir mal ve mülkün umûma tahsis edilmesiyle insânî ve içtimâî bir müessesese olan VAKIF ortaya çıkmıştır.

Burada Vakıfların târihçesi üzerinde duracak değiliz. Yukarıda çok kısa olarak temas ettiğimiz düsturla, hayır sâhipleri, hemen her çeşit yardım ve iyilik için gayret sarfetmişlerdir. Çok büyük tesislerin yanında herkesin imkânı nisbetinde yapılabildiği ve irâdını bu yola sarfettiği çok çeşitli vakıflar görmekteyiz. Bazen iki armut ağacının veyahut bir su haznesi için hergün bir kırba suyun vakfedildiğine şahit ol-maktayız. Ayrıca, muayyen zamanlarda Kur'an, mevlid, hadis okunması, fukaraya para, müflislerin ve mahpusların, esirlerin fidyeleri, su ve şerbet dağıtılması, kuşlara, köpeklerle yem ve yiyecek verilmesi, kızlara cihaz, çocuklara mesire yeri ve kitap, yetimlere aylık ve esvap gibi sayılamıyacak kadar çok çeşitli hayır vakıf müessesesi yo-

luyla yerine getirilmiştir. Bunlara kuyuların, köprülerin, kaldırımların tâmiri, askerinin tehzîz gi-bilerini de ilâve edebiliriz. Bütün bunlar, milletimizin cömertlik ve hayırda yarışmasının en güzel delillerinden biri ve belki de en güzeldir.

Biz, burada bu müstesnâ yardımlaşma müessesesinin sadece birini, İMÂRETLER'i, ve onun vakfiyelerdeki ve tatbikattaki durumunu kısaca ele almak istiyoruz.

Bilindiği gibi yapı işlerine "imâr" diyoruz. Yapılarla donatılmış, imâr edilip şenlendirilmiş, gelişmiş yerlere "mâmur" ve "mâmûre" mimarlıkla ve yapı ile ilgili şeylere "mimârî", ve bu işlerle uğraşanlara "mîmar", onarıma "tamir" demekteyiz. Daha ilerde açıklamaya çalışacağımız gibi, toplu veya tek tek olan yapılara da "İMÂRET" dendiğini görmekteyiz. İmar edilmiş, inşa edilmiş manalarına gelen "imâret" tek bir yapı olduğu kadar, bir külliye de ifâde etmektedir. Gerek kitâbeleriyle ve gerekse vakfiyeleriyle tesbit edilen bu yapı veya yapılar topluluğundan bazıları şunlardır(2):

Câmi (takrîbî 15. asrın sonlarına kadar), dârüssihha (Sivas Dârüssihhasının kitâbesinde Bu alanda bir imaret yapılmasını emrettiler) şeklinde geçmektedir.) Medrese (Sivas Gökmedresesi), türbe (Sivas Kadı Burhaneddin, Ankara Ahî Şerâfeddin, Kastamonu Mufessir Alâaddin, Amasya Hâtun Sultan türbeleri), Kale ve sur (Sivas Kalesi), minâre (Ankara Hacı Bayram Câmi Minâresi) mâristan (Kastamonu Mâristanı), Dârüşşifâ (Amasya Dârüşşifası), buk'a (To-

(1) K.E. Kürkçüoğlu, Süleymaniye Vakfiyesi, VUMN, 1962, s. 15.

(2) O. Ergin, Türk Şehirlerinde İmâret Sistemleri, 1939, s. 6

kat Halfetgaazi Zâviyesi), tekye (Kastamonu Rı fâi tekyesi), çeşme (Tokat Şeyh Şehâbeddin çeşmesi), Hamam (Tokat Paşa Hamamı), Han (Nik. sar'da), minber (Milâs'ta Ahmed Gâzi Câmii minberi). Hemen hepsinin 15. asırdan evveline ait bu misallerimizden sonra 17. asırda da imâret kelimesinin bazı hallerde yapılar topluluğu olarak kullanıldığına şahit olmaktadır. Evliya Çelebi Fâtih ve Süleymaniye külliyelerinden bahsederken "imâretler" tâbirini kullanmaktadır⁽³⁾.

Daha müşahhas misaller verecek olursak, 14. yüzyılın ortalarına doğru Orhan Gâzi'nin Bursa'da yaptırdığı caminin kitâbesinde "imâret-i şerife" geçmektedir. Daha sonraları istinsah edilen vakfiyesinde halk arasında imâret denmekte olduğu kayıttır⁽⁴⁾.

Orhan Gâzi'nin İznik'de bugün ancak harabesi kalan câmîinin kitâbesinde de "imâret-i şerife" görülür⁽⁵⁾. Her iki binanın da ayrıca birer matbahları olduğunu ve hatta İznik'deki imârette Orhan Gâzi'nin "mübarek eliyle aş dağıtığını ve çerağlarını yaktığını" bize Aşık Paşa Târihi naklediyor⁽⁶⁾.

15. asrın sonlarında (1486) II. Bâyezid'in Amasya'da yaptırdığı câmîin kitâbesinde "binâ-i imâret" kelimelerini görürüz. Halbuki külliye, câmî, medrese, imâret, mektepten teşekkül ediyordu⁽⁷⁾.

II. Bâyezid'in Edirne'deki müstesnâ külliyesi 1487-88'lerde inşa edilmiştir. Câmîin kitâbesinde "nâşirü'l hayrat" ve "Hâze'l mescid" yazılmıştır. Başka kitâbe yoktur. 1489'da tanzim edilen vakfiyesinde "cennet bahçelerine muâdil bir câmî ve bir imâret-i âmire" yapıldığı kayıttır⁽⁸⁾. Burada mescid ve imâret tamamen ayrılmıştır.

Yine II. Bâyezid'in Tokat'ta annesi Gülbahar Hâtun'un ruhuna taziz için yaptırdığı (külliye)nin 1485 tarihli kitâbesinde "imâret-i âliyye" diyerek bütün külliye için tek bir mefhum içinde topladığı gibi, 1492 tarihli vakfiyesinde de "imâret-i şerife" diye yazılmıştır. Ayrıca da imâretin aşhâne, matbah, mahzen, ekmekhâne, kiler, odunluk, ahır, abdestlik muhâvata ve bilhassa cümle âlât ve esbab ve bakır ve demir evânîsinden söz edilmektedir⁽⁹⁾.

II. Bâyezid'in İstanbul'daki külliyesinin hem kitâbesinde ve hem de vakfiyesinde imâret ve câmî ayrı ayrı zikredilmiştir⁽¹⁰⁾.

16. yüzyıl başında Hersek-zâde Ahmed Paşa'nın vakfiyesinde de bir "mescid-i şerif ve imâret" bina edildiğini ve "câmleri (amme-i müslimîne ve imâretli dahî kâffe-i müminîne)" vakfettiği yazılmıştır⁽¹¹⁾.

1557 târihli Süleymâniye vakfiyesinde mescid için "mescid-i câmî" ve imâret için de "imâ-

ret-i âmire" ve "binâ-i imâret" tâbirleri geçmektedir. Yine aynı vakfiyenin Şehzâde külliyesinden bahseden bölümünde Şehzâde Mehmed'in "mezâr-ı pür evârı" yanında bir "câmîi kebir" ve bir "imâret-i ma'mûre" kaydı vardır⁽¹²⁾.

Bu misalleri çok daha fazla uzatmak kaabilirdir. Ancak şurası muhakkak ki 14. asırdan önce daha çok her cins esere "imâret" denmesine mukabil, bu tarihlerden itibaren hem aş pişirilen ve dağıtılan yere ve hem de tesisin tamamına birden denilmiş, daha sonraları da sadece aşevleri "imâret" ismiyle yaygınlaşmıştır.

Türkiye hudutları içinde ve dışında bugün hâlâ "imâret câmîi imâret mahallesi, eski imâret, yeni imâret" gibi tâbirler yaşamaktadır. Bu bir külliyeinin hatırlanmasından çok, orada bir külliyeinin parçası olan ve aş pişirip dağıtılan imâretten zamanımıza intikal eden bir hatıra binâendir.

Halk, bu yardımı günlük hayatının her safhasında yaşadığı için unutmamış, imâret kelimesinden artık bir tek şey anlar olmuştur.

Bilindiği gibi, geniş evkafa sahip olan vakfiyelerde külliyeinin her bölümüne ve imârete taalluk eden mufassal bölümler vardır. Imâretlerin idâresi ve hizmetinde olan kişilerin sayıları, vazifeleri ve onlara ödenecek günlük ve senelik paralar, imârette kullanılacak malzemelerin cins, mikdar ve evsâfı ve bunlara ayrılan bedeller teferruatıyla belirtilmiştir.

Elimizdeki birçok vakfiyelerin ışığında, aradaki bazı farklar da gözönüne alınarak, imâretlerde vazife görenlerin, kullanılan malzemenin, pişen yemeklerin durumlarını açıklamak mümkündür. Burada, imâretlerin hizmet sahasına giren misafirhanenin (yâni tabhâne) de yakın alâkasını gözönünden kaçırmamak gerekmektedir.

(3) Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*. 1324., I. c., s. 140 ve 157

(4) E.H. Ayverdi, *Osmanlı Mimârisinin İlk Devri*, 1956, s. 63, 64, 80

(5) E.H. Ayverdi, *Osmanlı Mimârisinin İlk Devri*, 1956, s. 171

(6) Aşık Paşa Târihi, 1332., s. 42

(7) A. Yüksel, *Osmanlı Mimârisinde II. Bâyezid ve Yavuz Selim Devri*, 1983., s. 24.

(8) T. Gökbilgin, *Edirne ve Paşa Livası*, 1952, Vakf. Böl., s. 14.

(9) A. Yüksel, a.g.e., s. 380-388,

(10) A. Yüksel, a.g.e., s. 192, 202.

(11) M.A. Simsar, *Hersekzâde Ahmed Paşa Vakfiyesi*, 1940., s. 65.

(12) K.E. Kürkçüoğlu, a.g.e., s. 21, 22.

1 — İmâret Şeyhi,

Burada şeyh, zamanımızda anlaşıldığı ma-nâda zâviye ve tekyelerde görüldüğü üzere mânevî lider ve mürebbî değil, bir idareci ve müdürdür. Vakfiyeler bize bu şeyhin sâlih, doğru, emin, ahlâk-ı hâmide sahibi, yemek pişme ve dağıtılma zamanında hazır olan, herşeye nezaret eden, müteveliye karşı mes'ul olan bir kimse olarak târif etmektedir. Yine, şeyh, imarete gelen misâfirleri "beşâset-i vech" yani, güler yüzle karşılayıp, ananeye göre üç günlük misafirlik sonunda yine "İftâ ile destûru" yani iyilik ve güzellikle uğurlamakla mükelleftir. 16. asırda çeşitli vakfiyelere göre şeyhe yevmi 5 ilâ 20 akçe tâyin edildiği görülmektedir.

2 — Kilerci (Kilerdâr, Mahzen Emîni)

İşe ve gıda maddelerini muhafaza eden, istenilen şeyleri ölçü ve tartısına riâyet ederek alan ve veren ve kiler kâtibine bunları kaydet-tiren emin, doğru bir kimse olması gerekmektedir.

3 — Vekilharç

Vakfiyelerde vekilharçlar umûmiyetle 2 adet olmaktadır. Müteveliye ve şeyhe karşı mes'ul olup, imârete lâzım olan malzemenin alınması ve kilere teslimi ile vazifelidirler. Vekilharcın da emânete dikkat eden, dindar ve emniyet edilen bir kimse olması şart koşulmaktadır.

4 — Kiler Kâtibi

Hesap ve yazı bilir, doğruluğu ve dindarlığıyla temâyüz etmiş bir kişinin kiler kâtibi olması şart koşulmuştur. Vekilharçla pazara da-hi giderek alınan malları ve harcedilen mikdarı doğrulukla ve teferuatla kaydetmek vazifesidir.

5 — Anbarcı

Arpa, yulaf, tâmir (meremmet) aletlerini, bazı vakfiyelerde odunları muhafaza eder. Misafirlerin hayvanlarına anbardan gerekli yem ve diğer malzemeyi verirken anbar kâtibine kaydettirir.

6 — Anbar Kâtibi

Anbarcının sarfettiği her türlü malzemenin kaydını doğruluk ve titizlikle tutması gerekir.

Şunu da ilâve edelim ki, bazı büyük vakıflarda, meselâ Süleymâniye vakfiyesinde Odun Anbarı, Anbarcı ve kâtip ayrı ayrı şahıslardır.

7 — Un Hamalı

8 — Et Hamalı

9 — Odun Hamalı

Bazı vakfiyelerde üçü ayrı şahıslar olan hamalların umûmiyetle tek bir kimse olduğu görülmektedir.

10 — Baltacı

Baltacının vazifesi mutbahın odunlarını yarmaktır. Fakat bazı vakfiyelerde bu vazife görülmemektedir. Meselâ, Süleymâniye Vakfiyesinde ekmekçiler odunlarını kendileri yarmaktadır.

Bevvablar :

11 — Matbah Kapıcısı

12 — Me'kel Kapıcısı (Yemekhâne)

13 — Ahır veya Kervansaray Kapıcısı

Kapıcılar giren ve çıkanı kontrol ettikleri gibi, meselâ Me'kel kapıcısı yemekhâneye giriş ve çıkışları tanzim eder, izdihâmı önler. Ahır kapıcısı ise, ahır kapısını akşam namazından sabah namazına kadar kilitli tutar. Misafirlerin hayvanlarına dikkat edip, tâyin edilen yemlerin verilmesine nezâret eder.

Matbah (mutfak) içindeki hizmet edenler :

14 — Aşçı

Büyük vakfiyelerde adetleri 6'ya kadar çıkan aşçıların birisi reistir. Hepsinin de yemek pişirmede usta olması gerekmektedir.

15 — Ekmekçi (Etmekçi, Habbaz)

Bunların da adetleri 6'ya kadar çıkmaktadır. Vazifeleri "fodla" denilen 90 ilâ 100 dirhemlik ekmekler (takribî 300-310 gr.) pişirirler. Bunların da içlerinden birisi reistir.

16 — Nakib

Adedleri vakfiyelerde değişik olan (meselâ Edirne II. Bâyezid imâretinde 2, Süleymâniye 4) nakiblerin vazifesi, ekmek ve yemeklerin doğrulukla taksimi ve dağıtılmasına riâyet, misafirlere ayrılacakları üçüncü günün sonuna kadar hizmettir.

17 — Buğday Döğücü (Gendüm-kub)

Buğdayı dibekde hergün pişecek aş için döğer, kabuklarını ayırır, pişmeye hazır eder.

18 — Buğday ayıklayıcı (Nakkad-ı Gendüm)

Buğdayı temizleyip, döğücülere verirler. Ancak birçok vakfiyelerde bu ikisi birleştirilmiştir.

19 — Piring ayıklayıcı

Pirinci temizleyip, ayıklayacak ve pişmeye hazır edecek.

20 — Çanak Yıkayıcı (Kâse-Şûy)

Kapları, Çanakları yıkayacak yerli yerine koyacak.

21 — Kâse-Kes

Pişen taamı, tabhânedeki misâfirlere, yemekhâne bulunan kimselere dağıttıktan sonra kirli olanları tekrar çanak yıkayıcılara geri getirecek.

22 — Matbah ve Me'kel (yemekhâne) Ferâşi

Mutfağı ve yemekhâneyi temizleyenler.

Burada Fâtih Vakfiyesinde geçen başka vakfiyelerde pek rastlanmayan bir vazife daha vardır ki o da İmâretin duvarlarına yazı ve resimlerin yazılmasını men edecek bir kimsedir.

Bütün bu vazifelerden başka, ayrıca imâretle çok sıkı bir irtibatı bulunan tâbhânelerde "Tâbhâne Ferrâşi, Helâ Ferrâşi, Kandilci (veyahut şîrâci, çerağcı), kayyım" ler de bulunmaktadır. Bunlar tabhânenin temizlenmesi, aydınlatılması, ısıtılması ve misâfirlerin yatak ve yorganlarının serilip kaldırılmasında ve bir çok çeşitli hizmetlerde kullanılmaktadır.

İmâretlerde pişen ve dağıtılan çeşitli yemeklerin tafsilâtına geçmeden, kimlere dağıtıldığını görmek gerekmektedir. Bunlar,

- 1 — Tabhâneye konan misafirler,
- 2 — Medresede okuyan Talebeler,
- 3 — Fukara (yetim, sakat)
- 4 — Câmî ve diğer kısımlarda çalışan bütün hademe-i hayrât.

Bütün bu dört sınıfta topladığımız kimselerin adetleri çok büyük bir rakama bâliğ olmaktadır. Meselâ, Fâtih İmâretinden yemek yiyenlerin mikdarı günde 1095 kişidir. Fukara ve misafirlerin adedi bunların dışındadır.

Yemekler sabah ve akşam olmak üzere iki kere verilir ve sabahları piring çorbası ve et, akşamları da buğday aşısı ve et verilir. Bazen bunlara paça da ilâve edilir. Beraberlerinde bir veya iki fodla da verilmektedir.

Gelen misafirlere, geldiği saat umûmiyetle bal ve fodla verilmektedir. Ramazan ve bayram günlerinde, aşure ve kendilerinde, cuma gecelerinde ve çeşitli zevâta verilen ziyafetlerde, zerde, zirbağ, ve bal da ilâve edilmekte, mev-sime göre meyvalar da ikram edilmekteydi.

Bunlardan başka turşu soğan, ve çeşitli kuru ve yaş sebzeler, ve meyveler için günlük ve yıllık paralar tayin edilmiştir. Bütün bunlara malzemelerin bakımı, kapların kalaylanması, hatta temizlik bezleri ve fütalar için belli miktarlarda paraların ayrıldığını ilâve etmek gerekir.

Türk cemiyetinin yapısındaki başkalarına iyilik etmek duygusu ile meydana getirdiği bu sosyal müessesesinin yapı olarak örneklerinden bazıları günümüze kadar gelmiştir. Birçoğu da zamanımıza intikal etmeden kaybolmuştur. Kayıtlardan yakın zamana kadar işleyenlerini biliyoruz. Meselâ 1908-1911 tarihleri arasında İstanbul'daki 20 imâretten 18'inin lâğvedildiğini görüyoruz. 1914'den sonra ise ihtiyaçtan dolayı Fâtih, Şehzâde, Nûruosmaniye ve Atık Valde imâretleri ihyâ edilmiştir.

Bahsimize, bazı imâretlere teknik açıdan bakarak son vermek istiyoruz.

I. Murad tarafından annesi Nilüfer Hatun adına 1388 tarihinde yaptırılan imâret, üç hacimli bir yapıdır. Orta kubbe fenerli olup, ocakları yoktur. Kitâbesinde imâret olarak geçmekte ve o şekilde de bilinmektedir.

I. Murad'ın oğlu Yakub Çelebi tarafından yaptırılan İmâret de plan olarak Nilüfer Hatun İmâretine benzemektedir. Ondan farklı olarak bu binâda bir mihrap bulunmakta, yan odalarda da birer ocak görülmektedir.

Yıldırım Bâyezid'in Edirne'deki câmîi yanındaki bir ocak da hâlâ durmaktadır.

Fâtih İmâretinin Deve Hanı veyahut Kervansarayının yanındaki tonozlu iki hücresi ve sofası kalmıştır. Diğer bölümleri hakkında bir tahmin yürütülemiyen bu imâreti daha önce de gördüğümüz gibi çok büyük bir kadroyla hizmet etmekte idi.

Sultan II. Bâyezid'in Edirne'deki muhteşem külliyesinde bulunan imâreti ise zamanımıza toplu olarak intikal eden en güzel nümûnelere dendir. Bugün kullanılmamakla beraber sağlam olarak kalmıştır. Aş pişen 6 büyük ocağın dışında, yemekhâne bölümü seçilebiliyor. Diğer bölümlerin ne olduğu hakkında kesin bir hükme varmak oldukça zor görünüyor. Yine de içinde iki büyük ocağı olan 8 kubbeli kısmın ahır olduğunu tahmin etmekteyiz. II. Bâyezid'in bu imâretinde 40 kişi hizmet etmekte ve misafir ve fukaranın dışında 169 kişi yemek yemektedir. İmârettekilere ödenen günlük para ise 108 akçadır. Ayrıca buğday, piring, bakla, yağ, bal, tuz, et için yılda 8000 akça, reçeller, turşu için yılda 5000 akça, misafirlerin davar ve merkepleri için yılda 100 müd arpa, hâfız ve kurranın ziyafeti için yılda 2400 akça, kandil ve çerağ yağları

için yılda 2000, odun bahası için günde 50, soğan ve سایر sebzeler için günde 10, imâretin çanakları, süpürgeleri ve hasırları için 8, temizlik bez ve fütalar için de günde 2 akça tayin edilmiştir.

II. Bâyezid'in Amasya'daki imâretini ele alırsak, bu da Edirne, İstanbul, ve Tokat'taki gibi câmiin solunda inşa edilmiştir. L şeklinde daha sade, önünde revakları olan bir yapıdır. Burada iki büyük ve bir küçük ocak, ve fenerli üç kubbesi vardır. Kervansaray Edirne ve İstanbul'daki gibi kuzey ucundadır. Bu imârette başka yerde görülmeyen altı üstlü 34 dolabı bulunan büyük bir odası (8.85x10.20 m.) vardır. Burası hakkında bir fikir yürütmek bir hayli güçtür.

Sultan II. Bâyezid'in İstanbul'daki imâretinin planı bir hayli farklıdır. Bir iç avlu etrafındaki revakları etrafını diğer bölümler U şeklinde sarmıştır. 4 büyük ve 5 küçük ocağı mevcuttur. Ayrıca 4 iri ve yüksek feneri bulunmaktadır. Helâları içerdedir. Bugün okuma salonu olarak kullanılan 6 kubbeli hacmi ahır olduğunu biliyoruz. Bu ahır (veya kervansarayın) S. Abdülhamid devrinde (1833) ön ve arka cephelerine gotik kemerli bir giydirme yapılarak karakterini kaybetmiştir. Yandaki binanın 1983'te yıkımı sırasında kuzey duvarı üzerinde (Edirne ve Amasya'daki imaret ahırlarında olduğu

gibi) bir kapı çıkmıştır. Kubbede de dört baca izi tesbit edilmiştir.

II. Bâyezid'in dördüncü büyük eseri Tokat'ta annesi Gülbahar Hatun adına yaptırdığı külliye'nin imâreti de diğerleri gibi câmi solundadır. Fakat bu eserleri tetkikimiz sırasında harabe ve bazı şahıslar tarafından depo olarak kullanılan bölümlerine girmek imkânı olmamıştır.

Son olarak misalini vereceğimiz Süleymaniye imâreti çok daha değişik bir yapıya sahiptir.

1557 de bitirilen ve klasik Osmanlı mimarisinin en yüksek eseri sayılan Süleymaniye Külliyesi'nde, câmiin kuzey-batısında, tabhâne ile bimarhâne arasındadır. Vakfiyesinde "imâret-i Âmiri" ve "dârü'z-ziyâfe" şeklinde geçen imâret revaklı iç avlusuyla II. Bâyezid'in İstanbul'daki imâretini hatırlatmakta ise de, üç tarafa medrese odaları gibi dizili odalarıyla daha değişik bir karakter arz etmektedir. Bu imârette, ocaklı odalar ve yahut daha geniş hacimler, helâlar mevcuttur. Yakın zamanlara kadar Türk ve İslâm eserleri müzesi olarak kullanılmakta idi.

Bu imâret hakkında son olarak, sözü uzatmamak için kısaca söyleyebileceğimiz, 44 kişinin çalıştığı ve senelik giderinin 119652 akça olduğudur.